

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMI: HOLATI, MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Qurbonov Adxamjon To'lanboy o'g'li

Namangan to'qimachilik sanoati instituti ilmiy izlanuvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar, innovatsion pedagogik texnologiyalarning ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli ta'lim tizimining ahamiyati, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli keng yoritiladi. Maqolada O'zbekistonda ta'lim sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish, mehnat bozorining talablariga javob beradigan malakali mutaxassislarni tayyorlash hamda uzluksiz ta'lim tizimini takomillashtirishning istiqbollari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar. Zamonaviy ta'lim, innovatsion pedagogika, raqamli ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, xalqaro ta'lim standartlari, uzluksiz ta'lim, ta'lim islohotlari, malakali kadrlar tayyorlash, pedagogik strategiyalar.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimi mustaqillik yillarida tubdan isloh qilinib, xalqaro standartlarga mos ravishda modernizatsiya qilinmoqda. Ta'lim sohasi mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida asosiy omillardan biri bo'lib, uning uzluksiz takomillashtirilishi va innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb masalalardan hisoblanadi.

Zamonaviy ta'lim jarayonining muhim jihatlaridan biri – innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish, raqamli ta'lim tizimini rivojlantirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirishdir. Bugungi kunda O'zbekistonda ta'limning barcha bosqichlarida o'quv jarayonini takomillashtirish, amaliy bilim va ko'nikmalarni oshirishga

qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'limdan tortib oliy ta'limgacha bo'lgan bosqichlarda yangi pedagogik metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va masofaviy ta'lim tizimlari faol joriy qilinmoqda.

Davlat rahbariyati tomonidan imzolangan qarorlar va farmonlar asosida ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, iqtidorli yoshlarni qo'llab-quvvatlash, ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirish va ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash borasida keng qamrovli dasturlar ishlab chiqilmoqda. Ushbu islohotlar natijasida ta'lim muassasalarida xalqaro baholash tizimlari joriy etilib, talabalar va o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligi mehnat bozori talablariga muvofiq tarzda shakllantirilmoqda.

Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida zamonaviy ta'lim tizimining rivojlanish bosqichlari, amalga oshirilayotgan islohotlar, innovatsion texnologiyalarning tatbiqi va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim tizimining istiqbollari va mavjud muammolar ham muhokama qilinadi.

O'zbekiston Respublikasida zamonaviy ta'lim tizimi milliy va xalqaro tendensiyalarni o'zida mujassam etgan holda, uzluksiz rivojlanish yo'lidan bormoqda. Mustaqillik yillarida mamlakatda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish bo'yicha keng qamrovli chora-tadbirlar amalga oshirildi. Davlat ta'lim siyosati asosida maktabgacha ta'limdan tortib oliy ta'lim va undan keyingi ta'lim darajalarigacha bo'lgan barcha bosqichlarda sifatni oshirish, ta'limni modernizatsiya qilish, ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy etish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilandi. So'nggi yillarda O'zbekiston Prezidenti tomonidan imzolangan qarorlar va farmonlar orqali ta'lim muassasalari moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish va ta'lim jarayonini raqamlashtirish bo'yicha muhim qadamlar tashlandi.

Mamlakatda ta'lim jarayoni xalqaro standartlarga moslashtirilmoqda. Jahonning rivojlangan davlatlari tajribasidan kelib chiqib, zamonaviy o'quv dasturlari ishlab chiqilmoqda va amaliyotga joriy etilmoqda. Maktabgacha ta'lim tizimi qamrovini oshirish

maqsadida davlat-xususiy sheriklik asosida yangi bolalar bog'chalari ochilmoqda. Yangi pedagogik texnologiyalar va dasturlar bolalar rivojlanishining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tatbiq etilmoqda. Umumiy o'rta ta'lim tizimida fanlar chuqurlashtirilgan holda o'qitilmoqda, o'quvchilarning tanqidiy va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion metodlar keng qo'llanilmoqda. Shuningdek, interfaol va raqamli ta'lim muhitini shakllantirish maqsadida barcha maktablar internet va zamonaviy kompyuter texnologiyalari bilan jihozlanmoqda.

Kasb-hunar va o'rta maxsus ta'lim tizimi bugungi kunda mehnat bozorining ehtiyojlariga mos ravishda takomillashtirilmoqda. Korxonalar va kasb-hunar ta'limi muassasalari o'rtasidagi hamkorlik kuchaytirilmoqda, bu esa yosh mutaxassislariga real ish sharoitida bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini bermoqda. "Dual ta'lim" tizimi, ya'ni o'qish va amaliyot uyg'unligiga asoslangan model asta-sekin joriy etilib, talabalar amaliy bilim va kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lishmoqda. Shu bilan birga, kasb-hunar kollejlari va texnikumlarda yangi yo'nalishlar bo'yicha mutaxassisliklar ochilib, ishlab chiqarish sohasiga malakali kadrlar yetkazib berish tizimi yo'lga qo'yilmoqda.

Oliy ta'lim tizimida ham katta islohotlar amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda O'zbekistonda ko'plab yangi universitetlar ochildi, xorijiy oliy ta'lim muassasalarining filiallari tashkil etildi. Ta'lim jarayoniga zamonaviy innovatsion pedagogik texnologiyalar, masofaviy ta'lim tizimlari joriy qilinmoqda. Oliy ta'lim muassasalari xalqaro tashkilotlar, yetakchi universitetlar bilan hamkorlikni kengaytirib, ikki tomonlama diplom berish, akademik almashinuv dasturlarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratmoqda. Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimi joriy qilinib, talabalar bilimini baholashning xalqaro standartlari asosida ishlashiga imkoniyat yaratilmoqda.

Raqamli ta'lim tizimining rivojlanishi ham zamonaviy O'zbekiston ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Onlayn ta'lim platformalari, masofaviy kurslar, elektron kutubxonalar, virtual laboratoriyalar va sun'iy intellektdan foydalangan holda ta'lim jarayonini tashkil etish kabi innovatsion texnologiyalar keng joriy qilinmoqda.

Ayniqsa, pandemiya davrida onlayn ta'lim tizimining samaradorligi namoyon bo'ldi va bu kelajakda ham raqamli ta'limni rivojlantirish zarurligini ko'rsatdi.

Shu bilan birga, ta'lim tizimining samaradorligini oshirish uchun hali ham yechimini kutayotgan muammolar mavjud. Jumladan, o'quv dasturlarining tez-tez o'zgarishi, o'qituvchilarning malakasini oshirish zarurati, ta'lim muassasalarining barcha hududlarda bir xil darajada texnik jihatdan jihozlanmagani kabi muammolar ta'lim sohasida islohotlarni yanada chuqurlashtirish zarurligini ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, ta'lim tizimi va mehnat bozori o'rtasidagi uyg'unlikni oshirish maqsadida kadrlar tayyorlash jarayonini real iqtisodiy talablar bilan bog'lash muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston ta'lim tizimi rivojlanishining istiqbollari yuqori. Kelajakda ilm-fan va texnologiya taraqqiyoti asosida innovatsion ta'lim metodlari joriy etilishi, ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi va xalqaro standartlarga moslashishi davom etadi. Ta'lim tizimida o'quv jarayonining sifatini oshirish, amaliyot bilan bog'liq yangi o'qitish usullarini joriy qilish hamda xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali mamlakatning global maydondagi ta'lim salohiyati yanada ortadi. Zamonaviy ta'lim tizimi orqali malakali kadrlar tayyorlash, yosh avlodning ijodiy va innovatsion fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish davlat taraqqiyotining asosiy ustunlaridan biri bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston Respublikasida zamonaviy ta'lim tizimini isloh qilish va rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar natijasida ta'lim sifati sezilarli darajada yaxshilanmoqda. Innovatsion pedagogik texnologiyalarning keng joriy etilishi, raqamli ta'lim tizimining rivojlanishi va xalqaro tajriba asosida yangi dasturlar ishlab chiqilishi mamlakatda zamonaviy bilim va kasbiy malakaga ega mutaxassislarni tayyorlash imkoniyatlarini oshirmoqda.

Bugungi kunda ta'lim tizimi nafaqat nazariy bilim berishga, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga ham qaratilgan bo'lib, bu esa mehnat bozori talablariga javob beradigan yuqori malakali kadrlarni yetishtirish imkonini bermoqda. Shuningdek, o'quv jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash, xalqaro hamkorlikni kengaytirish

va ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, ta'lim sohasida hali ham dolzarb bo'lib turgan muammolar mavjud bo'lib, ularga ta'lim jarayonida fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, zamonaviy pedagogik kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va innovatsion ta'lim resurslarini keng joriy etish kabi masalalar kiradi. Bu muammolarni bartaraf etish orqali O'zbekiston ta'lim tizimini jahon standartlari darajasiga ko'tarish va global ilmiy-ta'lim maydonida munosib o'rin egallashga erishish mumkin.

Kelgusida ta'lim sohasidagi islohotlarning izchilligi va samaradorligini ta'minlash, zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga keng joriy etish va ta'limning uzluksiz rivojlanishiga sharoit yaratish asosiy ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib qoladi. Shu sababli, ta'lim jarayonining sifat va samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan ilmiy-tadqiqot ishlarini kuchaytirish, innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish va raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish muhim vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari va farmonlari: Ta'lim tizimini isloh qilish bo'yicha rasmiy hujjatlar.
2. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023.
3. Navoiyev B., Yo'ldoshev A. Innovatsion pedagogika va ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan, 2022.
4. Azizova D. O'zbekistonda raqamli ta'lim tizimi va uning rivojlanish istiqbollari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
5. Xalqaro ta'lim tizimlari va standartlari: PISA va TIMSS tadqiqotlari bo'yicha tahliliy ma'lumotlar.
6. UNESCO. Education for Sustainable Development: Policy and Practice. – Paris, 2020.
7. OECD. The Future of Education and Skills 2030. – Paris: OECD Publishing, 2019.